

Čís. 11558.

Služební poměry železničních zaměstnanců.

Převzetím Ústecko-Teplické dráhy československým státem (zákon ze dne 30. června 1922, čís. 234 sb. z. a n.) byl založen nový služební poměr mezi státem a zaměstnanci převzaté dráhy. Okolnost, že zaměstnanec nebyl »unifikovaným« zaměstnancem, má ten význam, že jeho zaměstnanecký poměr bylo i po jeho převzetí do služeb československých státních drah posuzovati podle služebních předpisů a stanov bývalé Ústecko-Teplické dráhy.

Předpisy restriktivního zákona ze dne 22. prosince 1924, čís. 286 sb. z. a n., o snížení počtu zaměstnanců (§§ 9—16 zák.) neplatí jen pro zaměstnance vyjmenované v § 1 zákona ze dne 20. prosince 1922, čís. 394 sb. z. a n., nýbrž se vztahují i na všechny ostatní nevypověditelné i vypověditelné zaměstnance bez rozdílu jejich služebního postavení, jakož i na dělníky.

Po dobu účinnosti restriktivního zákona nemůže se zaměstnanec najmě dovolávati předpisů služebního řádu a pensijních stanov dráhy Ústecko-Teplické, pokud jsou v rozporu s ustanoveními restriktivního zákona upravujícími též předmět, zejména co do tříměsíční výpovědní lhůty stanovené v § 6 služ. řádu Ústecko-Teplické dráhy pro zrušení služebního poměru, a nemůže nic vytěžiti ani z toho, že byl ve služebním poměru oboustranně vypověditelném, nebyl-li úplně propuštěn bez nároku na výslužné, nýbrž dán do výslužby s nárokem na trvalé výslužné.

(Rozh. ze dne 14. dubna 1932, Rv I 1564/30.)

Žalobce byl definitivním zaměstnancem Ústecko-Teplické dráhy. Po sestátnění této dráhy nebyl žalobce unifikován. Podle služebního řádu zaměstnanců bývalé Ústecko-Teplické dráhy byl služební poměr vypověditelný, výpovědní lhůta byla tříměsíční. Žalobce však byl dán do výslužby bez výpovědní lhůty na základě ustanovení zákona ze dne 22. prosince 1924, čís. 286 sb. z. a n. Žalobce domáhal se na československém státu náhrady škody, již spatřoval v rozdílu mezi aktivními požitky a mezi požitky skutečně obdrženými v době výpovědní lhůty, tvrdě, že tím, že byl dán do výslužby bez smluvní tříměsíční lhůty, byla služební smlouva porušena. *Procesní soud* první stoličce uznal žalobní nárok důvodem po právu. *Důvody*: Soud má za prokázáno, že žalobcův služební poměr byl upraven služebním řádem pro úředníky a sluhy, jakož i statutem B. pens. institutu býv. společnosti Ú. T. d. Osobním výkazem má soud za prokázáno, že žalobce jest od 1. května 1902 členem pensijního fondu odd. B., vykazuje tudíž členství delší desíti let, a výnosem ředitelství stát. drah Praha-sever ze dne 18. prosince 1925 má soud za prokázáno, že žalobce byl dán dnem 31. prosince 1925 do trvalé výslužby, a že důvodem pensionování nebyla ani neschopnost ke službě ani trest. Strana žalovaná tvrdí, že dání do výslužby jest podle § 33 služ. řádu samostatným způsobem ukončení aktivního služebního

poměru, jemuž tříměsíční výpověď nemusí předcházeti, a že tudíž dáním do výslužby bez výpovědní lhůty služební smlouva nebyla porušena. Poukazuje-li žalovaná strana v tomto směru na způsoby zrušení smlouvy vypočtené v § 33 sl. ř., jest věcí soudu, by přezkoumal význam těchto smluvních ustanovení. Paragraf 6 sl. ř. stanoví, že stabilní zaměstnanci jsou přijati na obapolnou tříměsíční výpověď. Podle § 2. pens. institutu (statutu pro odd. B.) zaměstnanec, jenž použije svého práva k výpovědi, pozbude členství u pensijního fondu a ztrácí veškeré nároky na pensi, a, byla-li výpověď dána zaměstnavatelem v době před uplynutím deseti započítatelných služebních let, nemá zaměstnanec nárok na pensi, stalo-li se tak po uplynutí deseti let, nabývá zaměstnanec podle § 4 pens. statutu odd. B. nároku na pensi. Důvody zrušení služebního poměru v § 33 sl. ř. uvedené jest vyložiti takto: odstavec 1. (výpověď) má na mysli zrušení služebního poměru bez vzniku nároku na pensi, totiž výpovědi danou zaměstnancem nebo výpovědi danou zaměstnavatelkou před uplynutím desetiletého členství v pensijním ústavu, kdežto odstavec 2. má na mysli zrušení služebního poměru dáním do výslužby za současného nabytí nároku na pensi, t. j. po uplynutí desetiletého členství v pensijním ústavu. Podle § 4 pensijního statutu může zaměstnanec, nehledíc k případu neschopnosti k službě, nabytí nároku na pensi jen, byl-li nejméně deset let členem pensijního institutu a byl-li sprostěn služby předcházející tříměsíční výpovědi odst. b) § 4 pens. statutu. Paragraf 36 služ. řádu všeobecně stanoví, že dání do výslužby upraveno jest v pensijních statutech. Výpovědi svědků má soud za prokázáno, že býv. Ústecko-teplická dráha zachovávala bezvýjimečně při pensionování smluvní ustanovení tříměsíční výpovědi a že při nové redakci pens. statutu znění § 4 bylo tak upraveno, by vylučovalo veškerou pochybnost o právu na tříměsíční výpověď, a svědky a dekretem příl. J. má soud zap. rokázáno, že i žalovaná strana po převzetí Ú. T. d. zachovávala předpisy o tříměsíční výpovědi. V úvaze shora uvedených skutečností dospěl soud k přesvědčení, že zrušení aktivního služebního poměru zaměstnance býv. Ú. T. d. dáním do výslužby po uplynutí desetiletého členství u pensijního ústavu, tudíž i v žalovaném případě, může nastati jen po tříměsíční výpovědi. Bod 3. § 33 sl. ř. nepřichází v úvahu. Podle souhlasného přednesu stran vstoupil československý stát převzetím bývalé Ú. T. d. ve všechny smlouvy na místo bývalé zaměstnavatelky Ústecko-Teplické dráhy, a bylo § 5 výkup. zák. ze dne 30. června 1922 čís. 234 sb. z. a n. v tomto směru ještě zvlášť stanoveno, že nabyté nároky se neruší. Žalovaná strana proti tomu tvrdí, že pozdějším zákonem ze dne 22. prosince 1924 čís. 286 sb. z. a n. dotýčná ustanovení výkupního zákona pozbyla platnosti a že i zaměstnanci bývalé Ú. T. d. spadají do účinnosti t. zv. restriktivního zákona čís. 286/24. K tomu však jest uvést, že v zák. čís. 286/24 zaměstnanci býv. Ú. T. d. státem převzatí nejsou uvedeni ani jmenovitě ani jasným poukazem, a že dosavadní vypověditelnost služební smlouvy těchto zaměstnanců není v rozporu s restriktivním zákonem a z tohoto důvodu nemohla jím býti změněna nebo zrušena. I kdyby se připustilo, že se restriktivní zákon

čís. 286/24 sb. z. a n. má vztahovati i na zaměstnance býv. Ú. T. d., mohli by tito zaměstnanci — jelikož se bod A před § 9 cit. zák. výslovně vztahuje jen na zaměstnance, uvedené v § 1 cit. zák., býti zařadění jen do bodu B v § 16 a spadali by jako zaměstnanci vypověditelní pod odst. 2 § 16 cit. zák., který stanoví: »budiž podle dosavadního znění zákona postupováno podle zákonných anebo smluvních ustanovení platných pro zrušení jejich služebního poměru«. Podle tohoto zákonného ustanovení zrušení služebního poměru zaměstnanců bývalé Ú. T. d. může i za použití zákona čís. 286/24 nastati jen tříměsíční výpověď. Zákon čís. 286/24 nepřipouští jiný obdobný výklad, jelikož zákon rozlišuje právě jen mezi zaměstnanci uvedenými v § 1 zákona ze dne 20. prosince 1922 čís. 394 sb. z. a n. (A) a ostatními zaměstnanci včetně dělníků (B), u nichž dále rozlišuje mezi nevypověditelnými a vypověditelnými. Posléze jest uvážiti, že nelze restriktivní zákon čís. 286/24, jako zákon vyjimečný vykládati extensivně a že tento zákon jest proti zákonu výkupnímu čís. 234/22, který jest *lex specialis*, zákonem širším a všeobecnějším a že tudíž o něm platí »*lex posterior generalis non derogat legi priori speciali*«. O d v o l a c í s o u d neuznal žalobní nárok důvodem po právu. D ů v o d y: Jádrem sporu je, zda státní železniční správa provádějíc restriktivní zákon ze dne 22. prosince 1924 čís. 286 sb. z. a n. porušila služební smlouvu, sjednanou svého času mezi stranou žalující a správou Ústecko-teplické dráhy, jejíž singulárním nástupcem na základě výkupu (zákon ze dne 30. června 1922 čís. 234 sb. z. a n. a nařízení vlády republiky Československé ze dne 7. prosince 1922 čís. 354 sb. z. a n.) stala se správa československých státních drah od 1. ledna 1923 čili nic. Prvý soud, omeziv jednání na právní důvod žaloby, došel k závěru, že ano. Prvý soud zcela správně dospěl ku přesvědčení, které i soud odvolací sdílí, že žalobce byl v době převzetí dráhy do vlastnictví žalované strany úředníkem Ú. T. d. zařazeným do příslušného statusu a že podle § 5 cit. zák. čís. 234/22 na správu železniční přešly dnem převzetí podniku veškerá práva a povinnosti společnosti, založené služebními smlouvami, které byly s jejími zaměstnanci v železničním podniku sjednány. Soud odvolací sdílí i právní stanovisko soudu procesního v tom směru, že v této době služební poměr žalobcův založen byl na služebním řádu Ú. T. d. lit. D. ve spojitosti se statutem pensijním lit. E a že oba tyto předpisy se navzájem doplňují, že podle § 6 služebního řádu lit. D pro trvalé zaměstnance platila vzájemná výpověď, pokud není jiného stanoveno, tříměsíční, že podle § 33 služ. ř. D služební poměr končí mezi jiným i pensionováním. Podle § 36 téhož služ. ř. při pensionování obsažena jsou příslušná ustanovení ve stanovách pensijních tedy dle listiny lit. E. Podle jich § 4 má nárok na pensii každý člen pensijního institutu když a) byl nejméně deset let jeho členem, a b) po této době se stal k službě neschopným, nebo když společnost po předchozí tříměsíční výpovědi se usnesla na tom, by byl služby sprostěn. Z toho vyplývá, že za normálních poměrů dráha Ú. T. mohla svého stabilního úředníka po době deseti let, co byl členem jejího pensijního stavu, kdykoliv dáti do pense s předchozí tříměsíční výpovědí. Státní

dráhy převzaly podle shora cit. § 5 zák. a nař. čís. 234/22 i tato ustanovení. Podle cit. § odst. (2) přešly na pensijní fond státních drah, pokud se týče na státní správu železniční závazky k výplatě odpočívých a zaopatřovacích požitků všeho druhu, vyměřené podle normativních předpisů Ú. T. dráhy, při čemž nabytá práva zůstala zachována. Naproti tomu dle § 6 cit. zákona přešly na státní správu železniční, resp. na fond pensijní státních drah, fondy pensijní Ú. T. dráhy. Po výkupu a po převzetí dráhy a jejího provozu do rukou správy státních drah převzala správy úředníky a zaměstnance bývalé společnosti Ú. T. dráhy a tu, jak nesporno, rozeznávala mezi zřízenci unifikovanými, t. j. těmi, kteří prohlásili, že pro ně neplatí na dále normativní předpisy bývalé T. Ú. dráhy, nýbrž všeobecná ustanovení smlouvy zaměstnanců státních drah a mezi zřízenci t. zv. neunifikovanými, pro něž na dále zůstaly v platnosti normativní předpisy dřívější. Nesporno jest dále, že takovým neunifikovaným zaměstnancem byl žalobce. Žalobce od 1. ledna 1923 byl tedy ve službách žalované strany, podléhal jako takový všem služebním předpisům vydaným správou státních drah s výjimkou stanovenou v § 6, 23, 36 služ. ř. bývalé T. Ú. dráhy ve spojitosti s ustanovením § 4 pensijního statutu jejího. Byla tedy správa státních drah po rozumu zákona ze dne 22. prosince 1924 čís. 286 sb. z. a n., t. zv. restriktivního, oprávněna zaříditi nucený odchod žalobce z jejích služeb (§ 13 a § 22). Podle § 30 cit. zák. pozbyly po dobu účinnosti tohoto zákona platnosti veškeré služební a pensijní předpisy i smlouvy tomuto zákonu odporující. Z toho však jde, že tímto zákonem pozbyly platnosti i smlouvy t. zv. neunifikovaných zaměstnanců státních drah bývalé T. Ú. dráhy, a její normativní předpisy shora uvedené a že ode dne platnosti restriktivního zákona nebyla správa státních drah povinna řídit se při úředníku restringovaném ustanovením § 4 pensijních stanov bývalé Ú. T. dráhy a že platnost měl jen předpis uvedeného zákona, zejména § 13 a násl. Odvolává-li se žalobce v odvolacím sdělení na ustanovení § 16 (2) restriktivního zákona, přehlíží, že tento podle jeho nadpisu »B. Ostatní zaměstnanci včetně dělníků« netýká se úředníků, tedy osob zařazených do určitých statusů dráhy, nýbrž osob nejsoucích v žádném personálním statusu železničních zaměstnanců, a odst. (2) pojednává o zaměstnancích vypověditelných a praví: přebyteční vypověditelní zaměstnanci buďte propuštěni. Stanoví pro ně lhůtu tříměsíční, neplatí-li lhůta kratší. Tohoto zákonného ustanovení se dovolává žalobce neprávem, poněvadž se na něho nevztahuje. Na žalobce vztahuje se ustanovení § 13 a násl., který nemá ustanovení o vypovědní lhůtě, podle § 30 pak dřívější ujednání pozbyla platnosti, jelikož odporují restriktivnímu zákonu. Za tohoto stavu věci, došel-li první soud k právnímu názoru, že strana žalovaná, dávši žalobce bez výpovědi do pense na základě restriktivního zákona, porušila smlouvu služební ujednanou mezi stranou žalující a správou Ú. T. dráhy a kterou strana žalovaná následkem převzetí této dráhy a té okolnosti, že žalobce byl

její zřízencem neunifikovaným, byla povinna dodržovati, neposoudil věc po stránce právní správně, uznáv žalobní nárok právním důvodem po právu.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolání napadá rozsudek odvolacího soudu jen dovolacím důvodem podle čís. 4 § 503 c. ř. s., avšak neprávem. Ustanovením § 5 zákona ze dne 30. června 1922 čís. 234 sb. z. a n. o výkupu Ústecko-Teplické dráhy státem, přešla na státní správu železniční ode dne převzetí, t. j. dnem 1. ledna 1923 (§ 1 vl. nař. čís. 354/1922 sb. z. a n.) veškerá práva a povinnosti, jak byly sjednány mezi společnostmi Ústecko-Teplické dráhy a jejími zaměstnanci. Převzetím dráhy československým státem byl založen nový služební poměr mezi ním a zaměstnanci převzaté dráhy a okolnost, že žalobce nebyl unifikovaným zaměstnancem, má ten význam, že jeho zaměstnanecký poměr bylo i po jeho převzetí do služeb čsl. státních drah posuzovati podle služebních předpisů a stanov bývalé Ústecko-Teplické dráhy. Účelem restriktivního zákona ze dne 22. prosince 1924 čís. 286 sb. z. a n. bylo, by byla zavedena úsporná opatření ve veškeré veřejné správě (srov. jeho nadpis) a předpisy jeho o snížení počtu zaměstnanců (§§ 9—16 zák.) neplatí jen pro zaměstnance v § 1 zákona čís. 394/1922 sb. z. a n. vyjmenované, nýbrž se vztahují i na všechny ostatní nevypověditelné i vypověditelné zaměstnance bez rozdílu jejich služebního postavení, i na dělníky (§ 16 zák. čís. 286/1924 sb. z. a n.), neboť podle výslovného předpisu § 22 tohoto zákona vztahuje se ustanovení jeho I. dílu na všechny zaměstnance státu, jeho ústavů a podniků — a takovým podnikem jsou nepochybně i železnice státem provozované. Státní správa železniční použila proto právem na žalobce ustanovení § 16 restriktivního zákona. Dovolání mylně usuzuje, že prý ke změně práv, žalobci zákonem čís. 234/1922 zaručených, bylo třeba buď zvláštního zákona o úsporných opatřeních, týkajícího se výlučně bývalých železničních zaměstnanců Ústecko-Teplické dráhy (lex specialis), neb, aby tito byli v restriktivním zákoně zvláště pojmenováni. Vyslovil-li však zákon v § 22 jasně, že jeho předpisy platí pro všechny zaměstnance státu i státních podniků, pokud zákon jinak nestanoví a nevyjmul-li ze své působnosti zaměstnance dráhy Ústecko-Teplické, státem vykoupené a převzaté, podrobil i je předpisům dílu I., tedy i ustanovením §§ 9—16 zákona. Po dobu účinnosti restriktivního zákona pozbyly však platnosti veškeré služební i pensijní předpisy ano i ustanovení smluvní zákonu odporující (§ 30 zák.). Nemohl by se proto žalobce dovolávati předpisů služebního řádu a pensijních stanov dráhy Ústecko-Teplické, pokud by byly v rozporu s ustanovením restriktivního zákona, týž předmět upravujícími, zejména co do výpovědní lhůty tříměsíční, v § 6 služebního řádu Ústecko-Teplické dráhy stanovené pro zrušení služebního poměru. Ani z toho, že žalobce byl ve služebním poměru oboustranně vypověditelném, nelze pro za-

lobní nárok nic vytěžiti, poněvadž jen, kdyby se byla státní správa rozhodla pro úplné propuštění žalobce ze služeb železničních bez nároku na výslužné ve smyslu první věty druhého odstavce § 16 zák. čís. 286/1924, byla by povinna mu dáti tříměsíční výpověď. Přiznala-li mu však nárok na trvalé výslužné podle obdoby § 13 zákona, přihlízejíc poznatelně k jeho služební době deset let značně přesahující, kterou zákon v § 13 odst. 2 pro nárok na trvalé výslužné vyžaduje, k čemuž by byla oprávněna hleděti i podle poslední věty druhého odstavce § 16 zákona u zaměstnanců vypověditelných, nebylo lze u žalobce již použití ustanovení první věty druhého odstavce § 16 zákona, ani předpisů služebního řádu nebo pensijních stanov Ústecko-Teplické dráhy o zrušení služebního poměru tříměsíční výpovědí, jichž platnost byla tu vyloučena ustanovením § 30 zákona číslo 286/1924, jak bylo již doličeno. Žalobci dostalo se tedy s hlediska restriktivního zákona příznivějšího posuzování přiřčením trvalého výslužného a jeho žalobní nárok na doplacení služného ještě za tříměsíční dobu výpovědní (kromě trvalého výslužného) není opodstatněn a byl by v rozporu s § 16 zákona čís. 286/1924 sb. z. a n. Úvahy, zda bylo třeba restriktivního zákona i proti zaměstnancům vypověditelným, či nikoli, nemají pro spor význam, an zákon v § 16 výslovně i takové zaměstnance zabral do své působnosti.

Čís. 11559.

Nedošlo-li o dodávce k usnesení okresního zastupitelstva a ke schválení potřebné úhrady, nemůže se dodatel domáhati na okresu (jako právním nástupci zastupitelského okresu) náhrady s hlediska § 1041 obč. zák.

(Rozh. ze dne 14. dubna 1932, Rv I 1857/30.)

Žalobce domáhal se na okresu v P. v Čechách jako právním nástupci zastupitelského okresu v P. zaplacení za štěrk, dodaný zastupitelskému okresu v P. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. **Důvod y:** Žaloba opírá se o bezdůvodné obohacení podle § 1041 obč. zák. Podle přesvědčení soudu nelze tohoto ustanovení použití na souzený případ. Žaloba totiž přehlíží směrodatnou skutečnost, že v souzeném případě nejde o právní poměr mezi dvěma soukromými osobami, nýbrž mezi osobou soukromou (žalobcem) a osobou právnickou podle §§ 26, 27 obč. zák. (žalovaný okres v P. jako právní nástupce zastupitelského okresu v P.). I jest při posuzování právního poměru přihlédnouti ku předpisům směřujícím podle § 867 obč. zák. k ochraně tohoto podmětu. Předpisy občanského zákona o obohacení byly pojaty do zákona jen z důvodu slušnosti, kde by neposkytnutí žaloby mělo v zápětí bezdůvodné obohacení druhého. Tohoto důvodu však není, má-li jich býti použito k opodstatnění nároků neplatných podle výslovných zákonných předpisů. Chrání-li zákon obce a okresy předpisem, že nesmí býti usneseno vydání, pro které není zabezpečena úhrada, a prohlašuje-li usnesení o takovémto vydání bez současného zabezpečení úhrady přímo za neplatné, nemůže náklad nebo vydání učiniti za obec